

BESLUT

2017-11-13

Dnr: 17/00160

SAKEN

Dokument utifrån: Despoten i Damaskus, SVT2, 2017-01-15, dokumentär om Syriens president; fråga om opartiskhet och saklighet

BESLUT

Programmet kritiseras men frias. Granskningsnämnden anser att det brister i förhållande till kravet på saklighet.

PROGRAMMET

Programmet var en fransk dokumentär som handlade om Syriens president Bashar al-Assad. Särskilt fokus ägnades al-Assads roll i inbördeskriget i Syrien samt Syriens relationer med omvärlden under hans regim. Bland annat intervjuades personer som på olika sätt arbetat med eller gentemot al-Assad. En stor del av dokumentären bestod av arkivmaterial, bland annat tidigare intervjuer med al-Assad. Inledningsvis sades bland annat följande.

(Programledare) – Vem är han egentligen? Vad vill han? I *Dokument utifrån* ikväll: Bashar – diktatorn i Damaskus. (Speaker) – Är Syriens president en tyrann eller en modern ledare, en vän eller en fiende? Under åren som följde efter hans makttillträde försökte många västmakter hitta en lösning på gåtan Bashar al-Assad. Alla misslyckades.

En av de händelser som berördes var mordet på Libanons premiärminister Rafiq Hariri 2005. Bland annat följande sades.

(F.d. syrisk vicepresident, textad) – Vid ett möte med Baathpartiets högsta ledning [...] inflikade Bashar plötsligt att Hariri var Syriens fiende eftersom han var en lakej för amerikanska och franska intressen. Tre dagar senare mördades Rafiq Hariri. (Speaker) – Två ton sprängämnen dödade premiärministern och ytterligare 20 personer. Bombattentatet chockade världen. USA och Frankrike sa upp kontakten med Bashar al-Assad. [...] I april 2006 begärde FN:s utredare av mordet på Rafiq Hariri att få träffa al-Assad. al-Assads närmaste rådgivare såg hur skräckslagen han blev inför tanken på ett informellt möte. "Kommer de att gripa mig?" frågade han. (F.d. rådgivare till al-Assad, textad) – Min uppgift var att övertala honom att låta sig utredas [...] Vi

föreslog att han skulle låtsas som om det var ett informellt besök. Efteråt har jag förstått att han ställde in alla möten under den perioden. Han ville inte träffa någon, han var skräckslagen. [...] (Speaker) – I och med mordet på Hariri visade al-Assad sin beslutsamhet. Hans nästa steg blev att avsätta sin fars gamla garde och placera sina egna förtrogna på nyckelpositioner.

Speakerrösten beskrev upptakten till inbördeskriget på följande sätt.

Syrierna krävde mer frihet. Regimen svarade med att skjuta mot obehäpnade demonstranter. [...] Regimens repression skapade en ond cirkel av dödande från båda sidor, al-Assads fiender beväpnade sig [...] Regimens svar blev ännu mer våld, med tyngre vapen. Flera länder i Mellanöstern – Qatar, Turkiet, Saudiarabien – ställde sig på rebellernas sida. Dessutom började de bistå rebellerna med pengar och vapen.

Det sades att också USA och Frankrike beslutat att stödja vissa rebeller med pengar och vapen. I programmet visades arkivbilder av barn som dödades i en attack med kemiska vapen. Bland annat följande sades.

(Speaker) – Den 21 augusti bombades Ghouta med kemiska vapen. Flera hundra civila dödades, många av dem var barn. (Syrisk man, textad) – Människor! För Guds skull! Barn. De har inte hunnit leva. Gasbomber! Bashar, du dödar dem inte en utan två gånger. [...] (Speaker) – al-Assad anklagades för att ha beordrat attacken och han riskerade därmed ett militärt ingripande från väst.

Längre fram i programmet visades bilder på al-Assad och sedan på nakna lik liggandes på marken. Speakerrösten sa bland annat följande.

Genom att framställa sig som motsatsen till de islamistiska barbarerna lyckades [al-Assad] ta bort fokus från krigets värsta sidor. Till exempel dödslägren, där vittnesuppgifter säger att 17 000 människor har dödades. Bland dem kvinnor och barn.

ANMÄLNINGARNA

Anmälarna anser sammanfattningsvis att programmet var en fransk partsinlaga och att det tog ställning emot al-Assad. En av anmälarna anser att programmet inte innehöll en tillstymmelse till analys och att USA:s, Turkiets och andra länders medverkan i kriget inte framkom. Skulden för den första kemiska attacken lades okritiskt på regeringssidan. En annan anmälare anser att al-Assad sades ha legat bakom mordet på Libanons premiärminister Rafiq Hariri. I själva verket har det aldrig gått att fastställa vem som låg bakom dådet, även om en FN-tribunal har gett Hizbollah skulden.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Television (SVT) anser att programmet överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet och anför i huvudsak följande.

Despoten i Damaskus var en inköpt dokumentärfilm från 2016. Dokumentären fokuserade på al-Assads person, roll och agerande. Denna vinkel framgick tydligt

av programmets titel och inledning. Syftet var således inte att ge en fullständig bild av Syrien eller kriget där. SVT bevakar Syrien och den internationella politiken löpande i sin nyhetsbevakning. Utöver detta görs fördjupningar i form av exempelvis dokumentärer med olika vinklar och olika upphovsmän.

Despoten i Damaskus var ett unikt dokument om ledaren i en av världens mest konfliktfyllda länder. Dokumentären var berättad ur ett franskt perspektiv och förändringarna i relationen mellan Syrien och Frankrike gavs stort utrymme. SVT kan dock inte finna att programmet hade ett okritiskt förhållningssätt till Frankrike eller någon annan part. Flera olika personer intervjuades och gav olika perspektiv på händelserna. En av dem var al-Assads rådgivare och andra har tidigare arbetat nära presidenten. Även representanter för Frankrike, USA och Ryssland berättade om specifika händelser som haft stor betydelse för Syriens internationella relationer under den aktuella perioden.

Programmet berättades kronologiskt och nedslag gjordes vid de händelser som haft stor betydelse för al-Assads roll som president. En sådan händelse var mordet på Libanons premiärminister Hariri. Hariri hade krävt att den syriska armén skulle lämna Libanon och efter dådet förekom vittnesuppgifter som pekade på kopplingar till al-Assad. Skuldfrågan är dock ännu inte klarlagd. En internationell polisutredning har funnit att fyra medlemmar i Hizbollah planerade och utförde attentatet. Dessa står åtalade vid FN-tribunalen för Libanon; någon dom har ännu inte fallit. I programmet sades inte att det är klarlagt att al-Assad var inblandad i mordet på Hariri. Oavsett skuldfrågan var detta en nyckelhändelse under al-Assads presidentskap och ledde till att bland andra USA och Frankrike bröt kontakterna med Syrien.

En annan händelse som togs upp i programmet var en attack med kemiska vapen i Ghouta 2013. Speakerrösten sa att al-Assad anklagades för attacken men det fastställdes inte i programmet att det verkligen var så. Oavsett skuldfrågan hade händelsen stor påverkan på al-Assads internationella relationer.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet).

Kravet på opartiskhet innebär enligt praxis bland annat att kontroversiella ämnen eller händelser inte får behandlas ensidigt, det vill säga så att endast en parts version eller synpunkter klart dominerar ett program eller inslag. Det är tillåtet att skildra ett ämne från en speciell utgångspunkt, men i så fall bör detta klart framgå av programmet eller programpresentationen. Av betydelse för bedömningen är också bestämmelsen om att SVT ska stimulera till debatt, kommentera och belysa händelser och skeenden samt granska myndigheter,

organisationer och företag som har inflytande på beslut som rör medborgarna (8 § i sändningstillståndet). Denna skyldighet innebär enligt praxis att ett program kan ha en kritisk infallsvinkel utan att strida mot kravet på opartiskhet.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Utgångspunkten att skildra al-Assad's person framgick tydligt och programmet ligger väl i linje med SVT:s granskningsskyldighet. Både personer som stöttade al-Assad och som var kritiska till honom intervjuades. Även om programmet inte gjorde anspråk på att ge en fullständig bild av inbördeskriget i Syrien framgick hur andra länder, däribland USA och Turkiet, involverats i konflikten.

I programmet fastslogs inte vem som låg bakom kemvapenattacken i Ghouta, även om det sades att al-Assad anklagades för denna. Det konstaterades inte heller vem som var ansvarig för mordet på Rafiq Hariri. Skildringen av al-Assads agerande i anslutning till mordet var dock sådan att det ändå kunde framstå som att det var han som låg bakom det. Av handlingarna i ärendet framgår att skuldfrågan ännu inte är klarlagd. Att detta inte redovisades utgjorde en brist i förhållande till kravet på saklighet. Denna brist var dock inte så allvarlig att den medför att programmet strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

Detta beslut har fattats av Dag Mattsson, Ulrika Hansson, Clas Barkman, Staffan Dopping och Malin Bergström efter föredragning av Rasmus Johansson.

På granskningsnämndens vägnar

Henrik Jermsten | Kristina Ståhl | Dag Mattsson

Rasmus Johansson

Originalhandlingen med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.